

A magyar kriminalisztika tudományának monografikus alapjai

Kriminalisztikai témájú magyar monográfiák

A Rendőrségi Tanulmányok olvasói számára bizonyára nem haszontalan megismerni a napi munkájukhoz tartozó kriminalisztika (mint napjainkra már önállósult bűnügyi gyakorlati és elméleti tudományág) monografikus feldolgozottságát, friss láttelepet kapni a tanulmányozandó szakmai alapművekről.

Örvendetes tény, hogy az egyetemi (korábbi főiskolai) tankönyvek, jegyzetek, tanulmányok, valamint enciklopédia¹ és bibliográfia² mellett monografikus szintű feldolgozások is születtek a modern kriminalisztika magyar történetében. Az elmúlt körülbelül százhusz évből 1959-ig nem ismerünk ilyen művet,³ akkor született meg Vargha László Kézírásvizsgálat című értekezése⁴, mellyel az első kriminalisztikai témájú kandidátusi fokozatot is megszerezte a Magyar Tudományos Akadémián.

¹ Bócz Endre (szerk.): Kriminalisztika I–II. BM Duna Kiadó. Budapest, 2004.

² „A magyar nyelvű kriminalisztikai szakirodalom bibliográfiája” Készült az Állam- és Jogtudományi Intézet Kriminalisztikai Munkaközössége szerkesztésében. Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság. Budapest, 1956. (Az 1869–1956. június 1-ig terjedő időszakot ölelte fel és ugyan nevét nem írták a kötetre, de kutatásunk és így legjobb tudomásunk szerint Viski László szerkesztette.)

³ Éppen Vargha Lászlóhoz hasonló témában jelentetett meg egy kötetet Pinterits Károly már 1909-ben, azonban az a mai fogalmaink szerint inkább gyakorlóknak szánt kézikönyvnek minősül. Lásd: Pinterits Károly: Írásvizsgálat. Pallas. Budapest, 1909. 194. o.

⁴ Vargha László: Kézírásvizsgálat. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1959. (Faximile kiadása: Hengl Melinda (szerk.): ÁJK. Pécs, 2013.)

Az 1960-as években már több alkotásnak örülhetett a kriminalisztika tudománya. Így a krimináltaktika körébe tartozott Kertész Imre: A kihallgatási taktika lélektani alapjai című kötete,⁵ mely szintén kandidátusi fokozatot is ért egyben, csakúgy, mint Katona Géza nyomokról⁶, Pusztai László helyszíni szemléről⁷, Nagy Lajos tanúbizonyításról⁸, Székely János szakértőkről⁹, Cséka Ervin a ténymegállapítás alapjairól,¹⁰ Gödöny József bizonyításról¹¹ készült tudományos értekezése. Az 1970-es években ismét Kertész Imre és Katona Géza neve tűnik fel. Előbbi „*A tárgyi bizonyítékok elmélete a büntető eljárásjog és a kriminalisztika tudományában*”¹², utóbbi „*Bizonyítási eszközök a XVIII–XIX. században (A kriminalisztika magyarországi előzményei)*” címmel jelentette meg MTA-doktori fokozatot is érő értekezését.¹³ Ebben az évtizedben még csatlakozik hozzájuk Barna Péter a bűnüldözés elvi kérdéseiről¹⁴ és Déri Pál a korszerű-integrált bűnüldözésről szóló kandidátusi disszertációs monográfiával.¹⁵

⁵ Kertész Imre: A kihallgatási taktika lélektani alapjai. KJK. Budapest, 1965.

⁶ Katona Géza: A nyomok azonosítási vizsgálata a büntetőeljárásban. KJK. Budapest, 1965. (Továbbá: A láthatatlan birodalom, Minerva. Budapest, 1969.; Valós vagy valótlan? Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1990.) Itt jegyezzük meg, hogy a szerzőnek Kertész Imrével karöltve volt még egy kriminalisztikai aspektusú kiadványa a 60-as években, nevezetesen Katona Géza – Kertész Imre: A bűn nyomában. RTV-Minerva. Budapest, 1968. (illetve 1979-ben)

⁷ Pusztai László: Szemle a büntető eljárásban. KJK. Budapest, 1977.

⁸ Nagy Lajos: Tanúbizonyítás a büntetőperben. KJK. Budapest, 1966.

⁹ Székely János: Szakértők az igazságszolgáltatásban. KJK. Budapest, 1967.

¹⁰ Cséka Ervin: A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai. KJK. Budapest, 1968.

¹¹ Gödöny József: Bizonyítás a nyomozásban. KJK. Budapest, 1968.

¹² Kertész Imre: A tárgyi bizonyítékok elmélete a büntető eljárásjog és a kriminalisztika tudományában. KJK. Budapest, 1972

¹³ Katona Géza: Bizonyítási eszközök a XVIII–XIX. században (A kriminalisztika magyarországi előzményei). KJK. Budapest, 1977.

¹⁴ Barna Péter: A bűnüldözés elvi kérdései. Budapest, 1971.

¹⁵ Déri Pál: Korszerű nyomozás – integrált bűnüldözés. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség. Budapest, 1976. (Később még egy kötete jelent meg hasonló témában, szerzőtárssal. Lásd: Déri Pál – Budai Attila: Korszerű bűnüldözés. ORFK. Budapest, 1991.)

És itt álljunk is meg egy pillanatra, mivel az eddig felsorolt alkotók és művek – meglátásunk szerint – a hazai kriminalisztika tudományának megalapozói, alkotásaik pedig a fundamentumai.

A képzeletbeli tudományelméleti piramis alján ezek a monográfiák stabil krimináltechnikai és krimináltaktikai építőkövek, amelyekre azóta is rendületlenül lehet építeni.

Például Katona Géza nyomokról, Kertész Imre tárgyi bizonyítékokról, beleértve az anyagmaradványokat is, valamint a kihallgatás útján szerzett vallomásokról írott műveikkel éppen az individuális azonosításra fókuszáló „közvetítő” eszközöket, az úgynevezett mediátorokat (nyomok-anyagmaradványok-vallomások-okiratok) vizsgálták meg.

Rajtuk keresztül juthatunk el a kriminalisztikai hét fő kérdés megválaszolásához, és érhetjük el végső célunkat az egyedi azonosítást, a hű tükörtartást a múltbéli események elé. A nyomok és anyagmaradványok valós tárháza pedig a helyszíni szemle, amelyről Pusztai László végzett széleskörű kutatást. A nyomok és anyagmaradványok szakértők segítségével „vallanak”, tárják elénk az azonosítási lehetőségeket.

Nem véletlen, hogy Székely János két monográfiában¹⁶ is a szakértőket választotta témaként. És az sem véletlen, hogy Nagy Lajos a szinte minden bűnügyben jelen levő tanú eljárásjogi és kriminalisztikai aspektusait vette górcső alá, mintegy kiegészítve, „keretezve” a Kertész Imre által részletezett kihallgatási módszertant.

Hogy mindezeket hogyan lehet a Barna Péter által is részletezett rendszerbe foglalni és felhasználni, a Cséka Ervin által megvizsgált ténymegállapítás és a Gödöny József által részletezett bizonyítás körében – a könyve címében is szereplően – „integrálni” a modern bűnüldözés érdekében, arra Déri Pál adott modellt az értekezésében.¹⁷

¹⁶ A még nem említett, korábbi monográfiája: Székely János: A szakértő szerepe és felelőssége a büntető eljárásban. KJK. Budapest, 1959.

¹⁷ Finszter Géza munkásságát és rendészeti monográfiáit kiemeljük. Nem kifejezetten kriminalisztikai a téma, ám a rendészettudomány kapcsán két fejezetben is részletesen és magvasan értekezik a kriminalisztika mibenlétéről, a rendészethez való kapcsolattáról, „fundamentalista” lényegi kérdésekről.

Miután a kriminalisztika általános részét képező (krimináltechnikai és krimináltaktikai, valamint metodológiai/kriminalisztika elméleti vagy elméleti kriminalisztikai) alapköveket letették,¹⁸ jöhettek a felépítmény részei, mely építkezés napjainkban is tart.¹⁹ A 1970-es években Vass Kálmán²⁰,

Ezért a magunk részéről a monografikus piramis egyik alapkövének értékeljük, csakúgy, mint 2018-as kötetét. Lásd: Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv. Kft. Budapest, 2003.; illetve Finszter Géza: Rendészet. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. Ugyanezt mondhatjuk el Erdei Árpád: Tény és jog a szakvéleményben című művéről, aminek nem csak a címe utal a ténykérdések jelentőségére, hanem tartalma is, azok kriminalisztikai vizsgálatának szükségességére. Erdei Árpád: Tény és jog a szakvéleményben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1987.

¹⁸ E körben Molnár József és Viski László nevét emeljük még ki. Bár önálló monográfiát, jegyzetet nem alkottak, a kriminalisztika alapkérdéseivel (történetével, fogalmával, tudományágakhoz való viszonyával) kapcsolatosan többször jelentettek meg értékes tanulmányt. Például: Molnár József: A kriminalisztika tudománya. In: Kriminológiai és Kriminalisztikai Évkönyv. Budapest, 1995. 189–207. o.; A kriminalisztika tudománya. A tanú és a terhelt kihallgatásáról. In: Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok XXXVI. OKRI. Budapest, 1999. 199–245. o.; A kriminalisztika és a kriminológia, a bűnügyi tudományok két önálló területe. In: Tauber István (szerk.): Tanulmányok Víg József 70. születésnapjára. ELTE ÁJK. Budapest, 2000.; Molnár József: A kriminalisztika és a büntetőjogtudományok kapcsolata. In: Békés Imre ünnepi kötet. ELT. Budapest, 2000.; Molnár József: A kriminalisztika tudományának története, In: Bócz Endre (szerk.): Kriminalisztika I., I. fejezet. BM Kiadó. Budapest, 2004. 13–26. o.; illetve Viski László (szerk.): „A magyar nyelvű kriminalisztikai szakirodalom bibliográfiája” Készült az Állam- és Jogtudományi Intézet Kriminalisztikai Munkaközössége szerkesztésében. Belügyminisztérium Országos Rendőr-főkapitányság. Budapest, 1956.; A magyar nyelvű kriminalisztikai irodalom bibliográfiája. Budapest, 1957.; Kriminalisztika (általános rész.) BM Tanulmányi és Módszertani Osztály. Budapest, 1961.; Bírósági szervezet és büntetőeljárás az Egyesült Államokban. Kriminalisztikai tanulmányok. VII. kötet. Budapest, 1969.; „Kriminalistik und forensische Wissenschaften”. Kriminalistik und forensische Wissenschaften 1970/2.

¹⁹ A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudomány Kar „Kriminalisztikai eszközök a bizonyítás szolgálatában” című doktori aliskolájában Bendes Ákos: „A digitális adatok jelentősége a bűnügyekben”, Girhiny Kornél: „A helyszíni kihallgatás a bűnügyekben”, Hengl Melinda: „A komplex kézírásvizsgálat interdiszciplináris megközelítése”, Nagy Ágnes: „A vagyoni visszaszerzési eljárás”, Pásztor Attila: „A kihallgatás pszichológiája” címmel folytat kriminalisztikai jellegű PhD-kutatást napjainkban (2019 áprilisában) is.

²⁰ Vass Kálmán: A kézírás vizsgálata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1973.

Kovács József Sándor²¹ és Kiss Lajos²² a kézírásvizsgálatról, Leisztner László mikroanalitikai módszerekről,²³ Szinák János kutyákról²⁴, Tauszik Nagyzezsda daktiloszkópiái vizsgálatokról²⁵ értekezett.²⁶

²¹ Kovács József Sándor: Az egyéni írás szabályozott fejlesztése. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1974.

²² Kiss Lajos: Az igazságügyi kézírászakértői vizsgálat alapjai. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1977.

²³ Leisztner László: Műszeres mikroanalitikai módszerek a kriminalisztikában. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1975. Megjegyezzük, hogy a szerző dr. univ. fokozatot is szerzett már 1971-ben „A vér alkoholtartalmának nagy szériában történő meghatározására alkalmas gázkromatográfiás módszer és berendezés”, MTA doktori fokozatot pedig a „Számítógépes mikroanalitikai rendszer a kriminalisztikában” című értekezéseivel. Budapest, 1983. (DSc odaítélés: 1984.) Továbbá társszerzőségben megjelent még egy kriminalisztikai témájú kötete: Leisztner László – Bujtás Pirokska: Az anyag vallomása bűnügyben. Prizma Műszaki Könyvkiadó. Budapest, 1985.

²⁴ Szinák János az 1970-es évek óta írt kutyákról, azon belül a kriminalisztikai hasznosításokról (nyomkövetés, szagazonosítás) szóló könyveit, kezdetben mint a Bűnügyi Technikai Intézet munkatársa. Főbb művei: A kutya ezer arca. Gondolat. Budapest, 1977.; Továbbá Veress Istvánnal társszerzőségben: Ismeretlen ismerősök. Barangolások az állatok világában. Kozmosz. Budapest, 1980., Kutyakalauz. Gondolat. Budapest, 1984.; Üvöltés az éjszakában. Hogyan beszélgetnek az állatok? Gondolat. Budapest, 1985.; A kutya hétköznapjai. Gondolat. Budapest, 1986.; A világ kutyái. Alföldi Nyomda. Debrecen, 1989., illetve Kovács Zsolttal társszerzőségben: A német juhászkutya. (Kézirat sokszorosítás). Budapest, 1972.

²⁵ Tauszik Nagyzezsda a moszkvai Lomonoszov Állami Egyetemen védte meg a „Дерматоглификаевенков в этническом и популяционноаспектах” (Az „evenki dermatoglifia etnikai és populációgenetikai aspektusa” című értekezését 1978-ban, ezt a Magyar Tudományos Akadémia kandidátúráként ismerte el 1979-ben.)

²⁶ Bárkányi Pál ugyan kötetet nem adott ki, ám több, nagyobb lélegzetű tanulmányt is készített főleg az 1970-es években az iratok, tinták, papírok, ceruzák kriminalisztikai vizsgálatáról. Kiemelve ezek közül néhány: Bárkányi Pál: Tinták vizsgálata kémiai reagensekkel. Kriminalisztikai Tanulmányok 1966/4. 210–238. o.; Bárkányi Pál: Papírok anyagának kriminalisztikai vizsgálata. Kriminalisztikai Tanulmányok 1966/5. 197–233. o.; Bárkányi Pál: Ceruzák anyagának vizsgálatáról. Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok, 1972/9. 291–301 o.; Bárkányi Pál: A másolásos módszer alkalmazása az iratvizsgálat egyes területein. Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok 1974/11. 381–411. o.; Bárkányi Pál: Iratok anyagának lumineszcenciás vizsgálata. Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok 1978/15. 327–376. o.; Bárkányi Pál: A talajnyomok vizsgálatának kriminalisztikai jelentősége. Kriminológiai és Kriminalisztikai Tanulmányok 1978/20. 352–394. o.

Az 1980-as években Nagy Ferenc szövegnyelvészetről,²⁷ Lontainé Santora Zsófia vérvizsgálatról,²⁸ Ilonczai Attila anyagmaradványok összehasonlításáról,²⁹ Nagyné Rappensberger Mária vérazonosításról,³⁰ Tóth Mihály a terhelt nyomozási vallomásáról³¹ fejtette ki nézeteit.

Az 1990-es években³² Katona Géza három kriminalisztikai témájú kötete mellett³³ Juhász László a lumineszcenciás módszerekről,³⁴ Tóth István

²⁷ Nagy Ferenc: A kriminalisztikai szövegnyelvészet. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1980.

²⁸ Lontainé Santora Zsófia: Poliform tulajdonságok a vérfoltokban. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1982.

²⁹ Ilonczai Attila: Kriminalisztikai összehasonlítás és megismerés. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 1982.

³⁰ Nagyné Rappensberger Mária: Az ABO és Lewis vércsoport rendszer antigénjeinek kimutatása testváladékokból és ezek foltjaiból. A scretor/nonsecretor rendszer. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 1985.

³¹ Tóth Mihály: A terhelt védekezési szabadságának tartalma és konfliktusai, különösen a nyomozásban. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1988.

³² Szőke Zoltán: „Phänomenologische und untersuchungsmethodische Probleme der Rauschgiftkriminalität – dargestellt am Beispiel der Hauptstadt der VR Ungarn” című értekezésével Budapesten kandidátusi fokozatot szerzett, ám a mű inkább kriminológiai jellegű.

³³ Katona Géza: Valós vagy valótlan? Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1990.; A bűnüldözés fél évszázada. BM Kiadó. Budapest, 1998.; A bűnmegelőzés Európában. BM Kiadó. Budapest, 1998.

³⁴ Juhász László: Lumineszcenciás módszerek a krimináltechnikai írás- és okmányvizsgálatokban. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 1990.

a fegyverazonosításról,³⁵ Veress Tibor³⁶ és Balláné Füsztler Erzsébet a kábítószerek kriminalisztikai vizsgálatáról³⁷, Gál Tamás mikromaradványok kriminalisztikai vizsgálatáról írt.³⁸

A 2000-es években Katona Géza³⁹ és Kertész Imre⁴⁰ újabb gondolatai mellett Füredi Sándor a DNS-vizsgálatokról,⁴¹ Pádár Zsolt állati eredetű anyagmaradványok genetikai vizsgálatáról,⁴² Vígh András kézírásvizsgálatról,⁴³ Egyed Balázs mitokondriális DNS-azonosítási módszerekről,⁴⁴

³⁵ Tóth István: Fegyvertípus meghatározása és egyedi azonosítás a kilőtt lövedéken és a töltényhüvelyen visszamaradó nyomok alapján. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, 1990.; illetve: Tóth István: Kriminalisztikai fegyvertan. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2005.

³⁶ Veress Tibor: Kábítószer készítmények hatóanyag tartalmának meghatározása. PhD értekezés. BME. Budapest, 1997.

³⁷ Balláné Füsztler Erzsébet: A kábítószerek kriminalisztikai vizsgálata és a kábítószerbűnözés katonai vonatkozásai. PhD értekezés. Budapest, 1998.; illetve: Nyomtan és daktiloszkópiai alapismeretek. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2004.; Balláné Füsztler Erzsébet – Lakatos János: Kriminalisztika I. A kriminalisztika egyes elméleti kérdései. NKE RTK Kriminalisztikai Tanszék. Budapest, 2012.

³⁸ Gál Tamás: Mikro mennyiségű kriminalisztikai minták vizsgálata SFIR spektrofotometriás módszerekkel. Dr. univ. értekezés. Budapesti Műszaki Egyetem. Budapest, 1992.; illetve Gál Tamás: A kriminalisztikai anyagmaradványok fizikai-kémiai vizsgálata. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.

³⁹ Katona Géza: Szervezett bűnözés Magyarországon. BM Kiadó. Budapest, 2000.; A kriminalisztika aktuális kérdései. BM Kiadó. Budapest, 2001.; A kriminalisztika és a bűnügyi tudományok. BM Kiadó. Budapest, 2002.

⁴⁰ Kertész Imre: Befejezetlen háború. BM Kiadó. Budapest, 2000.

⁴¹ Füredi Sándor: A sejtmagi DNS vizsgálatok biológiai és technológiai alapjai. PhD értekezés. Budapest, 2004.

⁴² Pádár Zsolt: Kutya eredetű anyagmaradványok igazságügyi genetikai vizsgálata. PhD értekezés. Budapest, 2006.

⁴³ Vígh András: Az igazságügyi kézírásvizsgálat aktuális kérdései. PhD értekezés. ELTE. Budapest, 2007.

⁴⁴ Egyed Balázs: A mitokondriális DNS vizsgálaton alapuló azonosító módszerek. PhD értekezés. Budapest, 2008.

Elek Balázs a kihallgatásokról,⁴⁵ Fenyvesi Csaba a szembesítésről⁴⁶, Nagy Judit⁴⁷ nemzetközi nyomozócsoportokról fejtette ki nézeteit.⁴⁸

A jelen évtizedben Kis László a titkos adatgyűjtésről,⁴⁹ Hetesi Zsolt a titkos felderítésről,⁵⁰ Mészáros Bence a bűnüldözésben használt fedett nyomozásról,⁵¹ Bíró Gyula a közlekedési bűncselekmények nyomozásáról,⁵² Angyal Miklós a személyazonosításról,⁵³ Budaházi Árpád és Krispán István⁵⁴ a poligráfról,⁵⁵ Fenyvesi Csaba a kriminalisztika tendenciáiról,⁵⁶

⁴⁵ Elek Balázs: A vallomás befolyásolása a büntetőeljárásban. TKK. Debrecen, 2008.

⁴⁶ Fenyvesi Csaba: A szembesítés. Szemtől szembe a bűnyügyekben. Dialóg Campus Kiadó. Budapest–Pécs, 2008.

⁴⁷ Nagy Judit: Közös nyomozócsoportok az Európai Unió tagállamai közötti bünyügyi együttműködésben. PhD értekezés. Károli Gáspár Református Egyetem. Budapest, 2010.

⁴⁸ Született egy kriminalisztika elméleti jegyzet is még ebben az időben: Balláné Füsster E. – Borszéki J. – Lakatos J.: Kriminálmétodológia. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.

⁴⁹ Kis László: A titkos adatgyűjtés szerepe a büntetőeljárásban, különös tekintettel az Európai Unió keretében folytatott együttműködésre. PhD értekezés. Miskolc, 2011.

⁵⁰ Hetesi Zsolt: A titkos felderítés. PhD értekezés. Pécs, 2011.

⁵¹ Mészáros Bence: A fedett nyomozás a bűnüldözésben. PhD értekezés. Pécs, 2011.

⁵² Bíró Gyula: A közlekedési bűncselekmények szabályozása és nyomozása hazánkban, különös tekintettel a megelőzésre. PhD értekezés. Debrecen, 2012.

⁵³ Angyal Miklós: Ismeretlen személyazonosságú holttestek azonosítása. PhD értekezés. Pécs, 2014.

⁵⁴ Krispán István már 1992-ben közreadott jegyzetet szakmai berkekben a poligráfós vizsgálatokról „Adalékok a poligráfós hazugságvizsgálat elméletéhez és gyakorlatához” címmel. További témakörös tanulmányaiként említjük még meg: A poligráfós hazugságvizsgálat. In: Bócz E. (szerk.): A poligráfós hazugságvizsgálat. 903–916. o.; Krispán István: A poligráfós hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelen és jövője. Belügyi Szemle. 2004/6. 42–50. o.

⁵⁵ Budaházi Árpád: A műszeres vallomásellenőrzés, különös tekintettel a poligráfós vizsgálatra. PhD értekezés. Pécs, 2013.; illetve Budaházi Árpád: Poligráf. Műszeres vallomásellenőrzés bűnyügyekben. NKE Szolgáltató Kft. Budapest, 2014.

⁵⁶ Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika tendenciái. Dialóg Campus Kiadó. Budapest–Pécs, 2014., illetve Budapest, 2017.

Vári Vince a bűnüldözés hatékonyságáról,⁵⁷ Gárdonyi Gergely a szemlé-ről,⁵⁸ Nyitrai Endre a szervezett bűnözés elleni kriminalisztikai eszközök-ről,⁵⁹ Horváth Orsolya a szagazonosításról,⁶⁰ Kármán Gabriella a kriminalisztikai szakértői bizonyításról,⁶¹ Orbán József a Bayes-hálókról⁶² értekezett,⁶³ míg Anti Csaba László külön, részletes kötetet szerkesztett a személyleírásról.⁶⁴

A kriminalisztika általános részét képező krimináltechnika⁶⁵ és krimináltaktika mellett a különös részhez tartozó metodikában is születtek jegyzetek, mindenképpen hasznosítható, említésre méltó kutatási eredmények, jegyzetek.⁶⁶

⁵⁷ Vári Vince: A bűnüldözés relatív hatékonysága és a rendőrség. PhD értekezés. Budapest, 2015.

⁵⁸ Gárdonyi Gergely: A szemle szerepe a hazai büntetőeljárásban. PhD értekezés. Győr, 2017.

⁵⁹ Nyitrai Endre: A szervezett bűnözés elleni küzdelem büntetőjogi és kriminalisztikai megközelítésből. PhD értekezés. Pécs, 2017.

⁶⁰ Horváth Orsolya: Kereső és azonosító kutyák kriminalisztikai alkalmazása. PhD értekezés. Pécs, 2018.

⁶¹ Kármán Gabriella: A kriminalisztikai szakértői bizonyítás. PhD értekezés. Budapest, 2018.

⁶² Orbán József: Bayes-hálók a bűnügyekben. PhD értekezés. Pécs, 2018.

⁶³ Itt említem meg, hogy Mátyás Szabolcs: „A Debreceni Rendőrkapitányság kriminálgeográfiai elemzése” című 2011-es PhD értekezésében feltűnnek kriminalisztikához kötődő gondolatok, ám alapvetően kriminológiai műnek tekinthetjük.

⁶⁴ Anti Csaba László (szerk.): A személyleírás. Semmelweis Kiadó és Multimédia Stúdió Kft. Budapest, 2017.

⁶⁵ A krimináltechnika elvi és gyakorlati kérdéskörében kiemeljük még Katona Gézáné munkásságát. Lásd erről

Katona Gézáné: Kriminalisztika I. Jegyzet. JPTE. Pécs–Budapest, 1995.; Kertész Imre – Illár Sándor – Katona Gézáné – Lengyel Zoltán: Krimináltechnika I. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1996.; Katona Gézáné: A krimináltechnika perspektívái és a nemzetközi együttműködés lehetőségei. Belügyi Szemle 1998/7–8; 56–70. o.; A helyszíni állapot rögzítésének általános eszközei és módszerei. In: Bócz E. (szerk.): Kriminalisztika 1. BM Duna Palota Kiadó. Budapest, 258–276. o.

⁶⁶ Külön csoportba gyűjtöttük össze még azon jegyzeteket, amelyek (nem metodikai, hanem) „fundamentalista”, illetve krimináltechnikai és taktikai kérdésekről szólnak. Ezek a következők:

Bócz E. – Lakatos J.: A kriminalisztika egyes aktuális elméleti kérdései (elektronikus jegyzet). Rendőrtisztviselői Főiskola. 2008.; Horváth József: Videofilm-technika alkalmazása a

Nézetünk szerint ezek közül kiemelkednek – nem kimerítő jelleggel – a következők:

- Balláné Füsztér Erzsébet – Bócz Endre – Kunos Imre – Kungl Csaba – Lakatos János – Nyilasi Tibor – Vígh András: Nyomozás-tan. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2004.
- Barta Endre: Az emberölés nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2003.
- Barta Endre: Rendkívüli halálesetek vizsgálata. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2002.
- Barta Endre: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.
- Barta Endre: A közúti közlekedési bűncselekmények nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1999.
- Barta Endre: Gépjárművel kapcsolatos bűncselekmények nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2001.
- Barta Endre: A sorozatbetörések felderítésének, bizonyításának elmélete és gyakorlata. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2001.
- Barta Endre: A zsebes. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2002.
- Barta Endre: A garázdaság nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2003.
- Barta Endre: A betöréses lopások nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1999.
- Barta Endre: Lőfegyverrel, robbanóanyaggal kapcsolatos bűncselekmények nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.

bűnfelderítésben és a bizonyításban. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 1990.; Kiss Ernő: Daktiloszkópia. Budapest, 1951.; Koskovics István: Szagazonosítás. RTF Budapest 1980.; Kunos Imre: Bűnelemzés. ORFK, Budapest, 1977.; Lakatos János: Körözés. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1998.; Lakatos János (szerk.): Bevezetés a kriminalisztikába. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1999.; Lázár Bertalan – Detrói Ernő – Puskás József: Személyleírás. BM, Budapest, 1971.; Nyilasi Tibor: Kriminalisztikai okmányvizsgálatok. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2004.; Vígh András: A videotechnika kriminalisztikai alkalmazása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.; Vígh András: Kriminalisztikai fényképezés. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2004.; Woller János: DNS a kriminalisztikában. ORFK. Budapest, 1995.

- Barta Endre – Bartha Zoltán: Rablás, kifosztás, zsarolás nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.
- Csobod Sándor: Az okirathamisítás kriminalisztikai vizsgálata. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 1988
- Dávid Gábor: Mozgó bűnözés. BM Tanulmányi és Kiképzési Csoportfőnökség. Budapest, 1969.
- Dobos János: A betöréses lopások. Budapest, 1988.
- Dobos János: Kis nyomozástan. Budapest, 1990.
- Dobos J. – Kovács Gy.: Kis nyomozástan. Budapest, 2008.
- Farkasné Halász Henrietta: A természetkárosítás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2008.
- Fróna Dániel – Rózsa János – Szabó Kálmán: A hivatali büntettek nyomozása. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest, 1964.
- Kovács Gyula: A lopás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2008.
- Kovács Gyula: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2011.
- Kovács Gy. – Lóczi Zs.: Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2009.
- Kovács Gy. – Lóczi Zs.: Visszaélés kábítószerrel nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2010.
- Kovács Gyula – Nagy József: Kriminálmetodika elméleti és gyakorlati kérdései. Egyetemi jegyzet. Nemzeti Közsolgálati és Tankönyv Kiadó. Budapest, 2013.
- Kovács Lajos: A halálnak élve. Korona. Budapest, 2003.
- Kovács Lajos: A MÓR megtette... Korona. Budapest, 2009.
- Kovács Márton: A lopások nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2000.
- Lóczi Zsolt: Az önbíráskodás és a zsarolás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. 2008.
- Lóczi Zsolt: A korrupciós jellegű bűncselekmények nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2009.

- Lóczi Zsolt: A rablás és a kifosztás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2010.
- Lóczi Zsolt: A betöréses lopás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2011.
- Nagy József: A kriminálmetodika általános kérdései. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2007.
- Nagy József: A testi sértés, a garázdaság, a rongálás nyomozása. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2010.
- Szakács Zsolt: Az emberölés nyomozása. Rejtjel Kiadó. Budapest, 1999.
- Vedres Géza – Láposi Lőrinc: A holttest darabolásával leplezett emberölések. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség. Budapest, 1976.

Úgy véljük, hogy szót illik ejteni ezen tanulmány keretében is a kriminalisztikához szorosan kötődő (ám a piramis ábrában nem szereplő) igazságügyi orvostan képviselőiről is, mivel a fentiekhez hasonló aktivitást mutattak a tudományos kérdések vizsgálata körében az elmúlt évtizedekben. Nem kimerítő jelleggel említjük meg Bajnóczky István,⁶⁷ Buris László,⁶⁸

⁶⁷ Bajnóczky István: A video-szuperprojekciós eljárás bizonyító értéke az egyedi személyazonosításban. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1996.

⁶⁸ Buris László: Az igazságügyi orvostan kézikönyve. Medicina. Budapest 1991.

Fazekas I. Gyula,⁶⁹ Földes Vilmos⁷⁰, Harsányi László,⁷¹ Kenyeres Imre,⁷² Kósa Ferenc,⁷³ Kovács Margit,⁷⁴ Kozma Zsolt,⁷⁵ Somogyi

A kriminalisztikai monográfiák (jegyzetek) piramis modellje

A fent megjelölt 1959–2019 közötti időszak magyar kriminalisztikai témájú monográfiái (kiemelt jegyzetei) és főbb metodikai jegyzetei az alábbi táblázatban foglalhatók össze (a szerzők és művük alapján).

A piramis alapját, I. szintjét a fundamentum jellegű (krimináltechnikai és taktikai, valamint kriminalisztika elméleti) művek alkotják.

A II. szinten a fundamentumhoz nem tartozó krimináltechnikai monográfiák láthatók.

A III. szinten a fundamentumhoz nem tartozó krimináltaktikai témájú alkotások építőkockái helyezkednek el.

⁶⁹ Fazekas I. Gyula: 1969-től az MTA doktora, a szegedi igazságügyi orvostani intézet vezetője volt 1973-ig. Főbb, igazságügyi orvostanhoz kapcsolódó műve: Állati és emberi szervek-szövetek corticosteoid fractiói, azok mobilizálhatósága és pathológiai vonatkozásai. Akadémiai doktori értekezés. Budapest, 1968. (Társszerzőként Kósa Ferenc): Forensic Fetal Osteology. Akadémia Kiadó. Budapest, 1978.

⁷⁰ Földes Vilmos: A sérülések igazságügyi orvostani differenciál-diagnosztikája. Egyetemi doktori értekezés. Szeged, 1973.

⁷¹ Harsányi László: A csontváz orvosszakértői vizsgálatának egyes kérdései. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1965.

⁷² Kenyeres Imre: A gestatio anyai rendkívüli halálozás igazságügyi orvosszakértői vizsgálata. Kandidátusi értekezés. Budapest, 1974.

⁷³ Kósa Ferenc az orvostudomány kandidátusa lett 1971-ben, majd a biológia tudományok MTA doktora 1991-ben. Legfőbb – igazságügyi orvostanhoz kapcsolódó – művei: (Társszerzőként Fazekas I. Gy.): Forensic Fetal Osteology. Akadémia Kiadó. Budapest, 1978.; Identifikation der Fetendurch Skelettuntersuchungen. Identifikation. Lipcse, 1978.; (Társszerzőként Rechtsmed, Z.): A new method in criminology: use of ELISA to detect AFP on different materials with monoclonal anti-alpha-fetoprotein. 1984.; Age estimation from the fetalskeleton. Age Markers in the Human Skelton, Springfield, 1989.; (Társszerzőként Clement, J. G.): The fetalskeleton. Practical Forensic Odontology, Oxford, 1992.

⁷⁴ Kovács Margit: Cytogenetikai vizsgálatok az igazságügyi orvostanban. Kandidátusi értekezés, Budapest, 1974.

⁷⁵ Kozma Zsolt: Katonai genetikai alkalmazások, különös tekintettel a személyazonosításra. PhD értekezés. Budapest, 2014.

A legfelső IV. szinten pedig a metodikai művek.

I. Fundamentum kövek

II. Krimináltechnika

III. Krimináltaktika

A magyar kriminalisztika tudomány piramis-modellje (1959 - 2019 közötti monográfiák, jegyzetek alapján)

M E T O D I K A	IV.																										
	DÖBOS-KOVÁCS M. KOVÁCS G. - NAGY J. nyom. tan. 2008, 2013.	HALASZ term. kötetek. 2008.	LOCI önéletrajz. monográfia. 2008.	KOVÁCS M. LOCI szerkeszt. 2009.	KOVÁCS M. LOCI kötetek. 2010.	BIRÓ kötetek. 2012.	állam elleni bcs.	hitlen, hűnyag kezes	igazságt. elleni bcs.	Katonai bcs.	közvet. elleni bcs.	pénz- hamlás	pénz- mosás	szab. és emélt. melletti elleni bcs.	számítógépes bcs.	terrorcsej.											
	FRONA - RÓZSA SZABÓ leíralt. bcs. 1964.	DÁVID mozg. 1969.	VEDRES - LAPKÓ emberéletrajz. 1916.	CSORBÓ akadémiai tanulmányok. 1988.	DÖBOS - BARTA leíralt. bcs. 1988.	BARTA leíralt. bcs. 1999.	BARTA leíralt. bcs. 2000.	BARTA leíralt. bcs. 2000.	BARTA leíralt. bcs. 2000.	KOVÁCS M. BARTA leíralt. bcs. 2000.	KOVÁCS M. leíralt. bcs. 2000.	BARTA leíralt. bcs. 2001.	BARTA leíralt. bcs. 2002.	BARTA leíralt. bcs. 2002.	KOVÁCS M. leíralt. bcs. 2002.	BARTA leíralt. bcs. 2003.	BARTA leíralt. bcs. 2003.										
	KISS LÁSZLÓ titkos adathozzáférés. 2011.			MESZÁROS R. fejtett nyomozás. 2011.			BUDAHÁZI poligráf. 2013.			bizonyítási ismeret			felismerésre bemutatás			kémyszerintézkedések taktikája											
T A K T I K A	III.																										
	KUNOS profil. 1977.			TÓTH M. szerkelt. 1988.			LAKATOS kötetek. 1998.			ELEK vallomási befolyásolás. 2008.			FENYVESI szemletechnika. 2006.			HETESY titkos kódok. 2011.											
T E C H N I K A	II.																										
	GÁL mérési anyag. 1996, 2000.	TEJER lejegyz. 1990.	BALLÁNE anyag. 1992.	WOLLER ENG. 1985.	VITTES kötetek. 1997.	BALLÁNE daktípus. 2004.	FÜJEDI ENG. 2004.	NYILASI okmány. 2004.	VIGH videó. 2002, 2004.	VIGH a/s. 2007.	ÉNYEDI ENG. 2008.	digitális ábrák	hang- ábrázolás	nyilván- tartás	nyomtan	széret- geredés	HORVÁTH szeg. 2018	szerűho- gypénz nyomok	további anyag.								
E L V E L E T	I.																										
	KISS daktípus. 1951.	VARGHA írás. 1959.	BÁRKÁNYI írás. 1966.	LÁZAR - DETROIT - PUSKÁS leíralt. bcs. 1971.	VASS írás. 1973.	KOVÁCS írás. 1974.	LEISCHNER mikro- analitika. 1975.	KISS írás. 1977.	DAJKÉZ daktípus. 1979.	KÖSKÖVICS szeg. 1980.	NAGY F. szeg. 1980.	BLONCZAI anyag. 1982.	LONTANE ver. 1982.	NAGY N. ver. 1985.	HORVÁTH videó. 1990.	JUHÁSZ és - okmány vizsgálata. 1990.	PÉTER szeg. 1990.	KATONA bűnmegelőzés. 1998.	LAKATOS leíralt. bcs. 1999.	BALLÁNE - BORSZÉNYI leíralt. bcs. 2000.	KATONA, NYITAI szeg. 2000, 2007.	KATONA, FENYVESI leíralt. bcs. 2001, 2014.	KATONA leíralt. bcs. 2002.	KERTÉSZ leíralt. bcs. 2002.	BARNAI évi kérdések. 1971.	GÖÖNY leíralt. bcs. 1968.	CSÉKA írás. 1968.

Összegzés

Látható az ábrából is, hogy mind a krimináltechnika és taktika, mind a metodika építőkockáinál találhatóak fehérek (üresek). Mivel ezek gyakorlati száma végtelen, így csak a leggyakoribbakat, egyúttal legfontosabb kategóriákat jelöljük meg. A krimináltechnika körében szembetűnő az elektronikus (digitális) adatok feldolgozásának jelenlegi hiánya. A bűnüldözés magyar szakirodalmában itt valóban utólagos „üldözésben” van, az esemény, a „bűnös praktikum” jóval előrébb tart. Ezen ág hiánya a metodikai műveknél is szembetűnik, ott is üres négyzetként jelenik meg a (számítógépes) cyberbűnözés felderítési módszertana. Ám említhetjük a beszéd- és hangazonosítás módszertanának tudományos ürét is. Szintén hiátust észleltünk a nyilvántartás és a metallográfia körében.

A krimináltaktika körében a cseppet sem elhanyagolható jelentőségű felismerésre bemutatásról nincs átfogó monográfia, csakúgy, mint a bizonyítási kísérletről, helyszíni kihallgatásról,⁷⁶ továbbá a kényszerintézkedések fajtáiról (akár személyi szabadságot korlátozókról, mint pl. az őrizetletartóztatás stb., akár az azt nem érintőkről, mint pl. a kutatás).

A fenti adatok alapján kimondhatjuk, hogy az elmúlt hatvan évben (1959–2019) a magyar tudós szerzők⁷⁷ megalkották a legfontosabb alaponográfákat, és lendületesen haladnak napjainkban is a természettudományra épülő krimináltechnikai (anyagmaradványos, DNS-vizsgálatú stb.) kutatások, valamint a metodikai ajánlások bővítése az egyes bűncselekmények nyomozása körében. Ezek körében a jövőben a digitális bizonyítékkal kapcsolatos kutatásokra (bűncselekményekre) érdemes a hangsúlyt helyezni.

Valamivel kisebb tudományos lendületet érzékelünk a krimináltaktika körében, ez azonban szinkronban van a világtendenciákkal: szinte mindenhol a természettudományokra épülő krimináltechnika élvez prioritást. Ez a tény azonban nem jelentheti az ez irányú kutatások ösztönzésének mellőzését. Jelen tanulmányunk megírásának céljai között is megjelölhetjük: bátorítjuk a Rendőrségi Tanulmányok olvasóit is az elmélyült kutatások folytatására, jövőbe mutató kötetek megjelentetésére.

⁷⁶ Legjobb tudomásunk szerint a bizonyítási kísérletről Budaházi Árpád, míg a helyszíni kihallgatásról Girhiny Kornél folytat tudományos kutatásokat és készül monográfia írására. „A felismerésre bemutatás kriminalisztikai és büntető eljárásjogi aspektusai” pedig éppen jelen tanulmány szerzőjének a jelenlegi kutatási területe, amely várhatóan 2021-ben érik monográfiává.

⁷⁷ Az is szembetűnő, hogy a szerzők között sok a férfi, úgy tűnik, világszinten is – az elmúlt százhusz év tudósait végigtekintve – „férfias” tudomány a kriminalisztika. Az utóbbi évtizedekben jelentek meg a „gyengébb nem” képviselői, főleg a nyomok, anyagmaradványok, szakértői vélemények vizsgálata körében.